

FÜKÖH, L.:

Adatok a mónosbéli (Bükk) édesvízi mészkő és mésziszap üledékek Mollusca-faunájához - Data to the mollusc fauna of calcareous silts and humus sediments at Mónosbél (Mts. Bükk)

ABSTRACT: The present paper gives an account of the snail fauna of calcareous silts and humus sediments deposited on calcareous tufas at Monosbél, Hungary. No pleistocene elements were found. The presence of steppe species in the samples suggests that the sediments are of an early Holocene origin.

Mónosbél határában, a községtől D-re, a Hársas-tető Ny-i oldalában található az egykori édesvízi mészkőbánya. Az irodalmi adatok szerint 25-30 m vastag mésztufaösszletben szabályos rétegződés nem mutatható ki. Az édesvízi mészkő és mésziszap váltakozva fordul elő. Ez utóbbi üledék gazdag csigamaradvány-tartalmával kelti fel a malakológusok érdeklődését. Az idősebb üledékek faunája, a bennük előforduló pleisztocén elemek tanúsága szerint, feltehetően a Riss/Würm interglaciálisból származik, vagy idősebb (KROLOPP, in: BALOGH, 1975 : 192).

Az elmúlt években a Bükki Nemzeti Park malakológiai feltáró munkálatai kapcsán ismét felmerült a terület pontosabb malakofaunisztikai feltárásának kérdése. E munka előzményeként 1979-ben végeztük az első jelentősebb gyűjtést a területen. Az egykori bánya K-i végében, a jelenlegi forrás (vizmű) közelében készítettük el a 200 cm-es szelvényt, amely a mésztufára rakódott mésziszapot és a szárazföldi üledékeket tárta fel (1. ábra). A mintavételt és a minták feldolgozását a finomrétegtani követelmények figyelembevételével végeztük. A feldolgozás során az üledékekből 33 faj 4389 példánya került elő. A magas példányszámot az üledékekben mindenütt jelenlévő Sadleriana pannonica FRAUENFELD okozza.

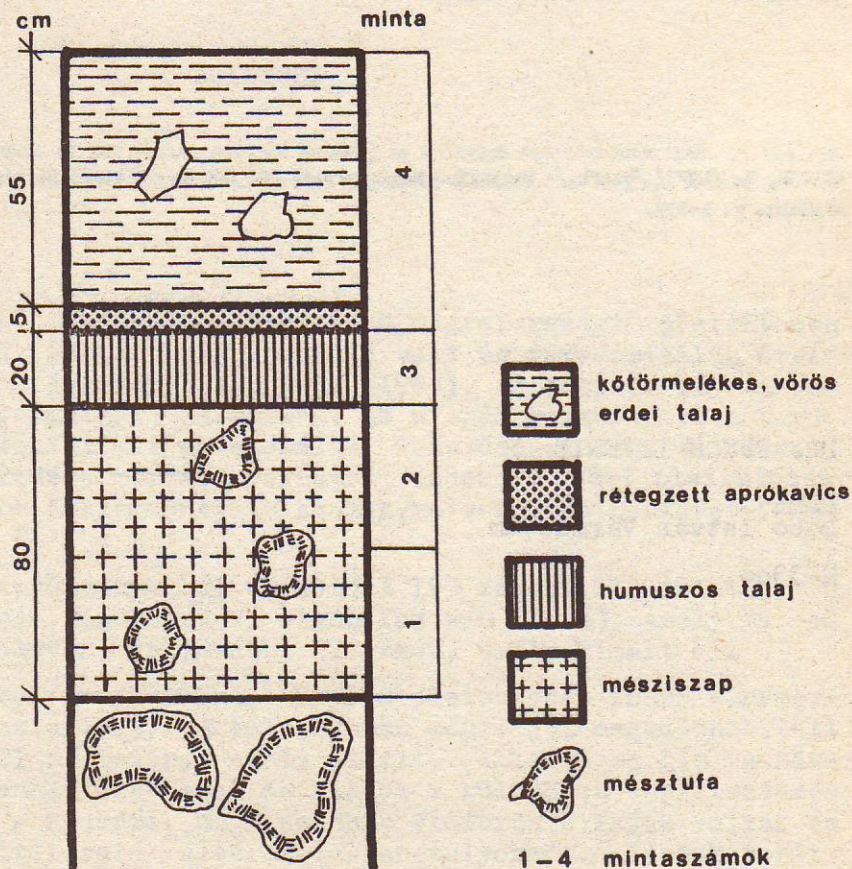
A mintákban előforduló szárazföldi fajok között (1. táblázat) pleisztocén elemeket nem találtunk, a faunát a nyílt, bokros területekre jellemző fajok uralják. A mintákban a felszín felé haladva az un. erdei elemek aránya csökken, a 4. mintában már csak az Orcula dolium egy példánya fordul elő. Ugyancsak jelentős a fajszámcsökkenés is.

A szelvény faunájának ismeretében feltételezhetjük, hogy a mésztufára rakódott üledékek a területnek ezen a pontján holocén korúak, melyek a jégkört követő első melegebb klimafázisban képződtek. Erre utalnak a mintákban előforduló un. sztyepp-elemek (Vallonia, Aegopinella, Truncatellina, Cochlicopa) is.

A terület malakológiai vizsgálatát 1982-ben tovább folytattuk, újabb szelvény készítésével, melynek feldolgozása még tart.

	1. minta		2. minta		3. minta		4. minta	
	db	%	db	%	db	%	db	%
Vizi fajok:								
Theodoxus sp.	-	-	-	-	1	0,1	-	-
Sadleriana pannonica	1900	73,0	116	26,0	818	82,0	261	76,5
Lymnaea truncatula	1	0,04	2	0,4	-	-	-	-
Lymnaea peregra	76	2,9	-	-	3	0,3	-	-
Anisus spirorbis	-	-	-	-	2	0,2	-	-
Pisidium sp.	262	10,1	40	8,9	28	2,8	25	7,3
Succinea sp.	-	-	-	-	-	-	2	0,6
Székézföldi fajok:								
Carychium minimum	31	1,2	95	21,3	9	0,9	2	0,6
Cochlicopa lubrica	-	-	2	0,4	3	0,3	4	1,2
Truncatellina cylindrica	-	-	2	0,4	1	0,1	1	0,3
Truncatellina claustralis	1	0,04	1	0,2	-	-	-	-
Vertigo pusilla	1	0,04	5	1,1	-	-	-	-
Vertigo pygmaea	-	-	-	-	1	0,1	1	0,3
Orcula dolium	15	0,6	14	3,1	-	-	-	-
Granaria frumentum	-	-	-	-	1	0,1	-	-
Pupilla muscorum	-	-	-	-	14	1,4	5	1,5
Vallonia costata	221	8,5	36	8,0	66	6,6	32	3,4
Vallonia pulchella	-	-	-	-	-	-	6	1,8
Acanthinula aculeata	11	0,4	8	1,8	-	-	-	-
Punctum pygmaeum	1	0,04	-	-	1	0,1	-	-
Discus rotundatus	9	0,3	-	-	-	-	-	-
Discus perspectivus	2	0,08	15	3,4	-	-	-	-
Vitriina pellucida	1	0,04	-	-	-	-	-	-
Aegopinella minor	32	1,2	44	9,8	22	2,2	1	0,3
Daudebardia rufa	-	-	-	-	1	0,1	-	-
Limacidae indet.	-	-	1	0,2	2	0,2	-	-
Vitrea diaphana	2	0,08	1	0,2	7	0,7	-	-
Cochlodina laminata	1	0,04	3	0,7	-	-	-	-
Clausilia dubia	1	0,04	11	2,5	-	-	-	-
Laciniaria biplicata	1	0,04	-	-	-	-	-	-
Laciniaria plicata	2	0,08	6	1,3	-	-	-	-
Ruthenica filograna	3	0,1	4	1,0	-	-	-	-
Clausiliidae indet.	30	1,2	40	8,9	16	1,6	-	-
Helicodonta obvoluta	-	-	1	0,2	1	0,1	-	-
Helicidae indet.	-	-	+	-	+	-	1	0,3
	2604	100,06	447	99,8	997	99,9	341	99,5

MÓNOSBÉL, 1979

ÖSSZEFOGLALÁS

Az 1979-ben végzett üledékfeltárással lehetővé vált a fiatal negyedidőszaki képződmények malakofaunisztikai vizsgálata. A mésztufára települt mészszipban és humuszos üledékekben előforduló gazdag fauna lehetővé tette a biosztratigráfiai kiértékelést. A vizsgálat során bebizonyosodott, hogy ezekben az üledékekben pleisztocén faj nincs, képződésük a holocén elején történhetett, amit az ún. "sztyepp-elemek" (Vallonia, Cochlicopa, Aegopinella, Truncatellina) is igazolnak.

SUMMARY

The malacofauna of young quaternary sediments at Mónosbél, Hungary is studied. The large quantity of shell collected in the calcareous silt and humus sediments deposited on calcareous tufa allowed a stratigraphic analysis. No pleistocene elements were found, so the strata may have formed in the early holocene. This statement is justified by the presence of "steppe" elements, such as Vallonia, Cochlicopa, Aegopinella and Truncatellina.

IRODALOM

BALOGH, K. /1975/ /szerk./: Magyarászó Magyarország 200 000-es Földtani Térképsorozatához. M - 34 - XXIII. Miskolc. p. 1-277.

DR. FÜKÖH LEVENTE

Eger

Dobó István Vármúzeum

H-3300